

Отже, можемо сказати що, вище перелічити чинники екстремальних ситуацій в школі майже не можливі, але ми повинні концентрувати свою увагу на тому що, кожен молодий та досвідчений вчитель повинен мати хоча б, початкову базу дій під час екстрених ситуацій. Кожен педагог повинен згуртувати колектив, вміти заспокоїти усіх, та мислити так, як врятувати життя інших людей. Всім вчителям знадобляться знання, уміння та навички поведінки в екстремальних ситуаціях, фізична й психологічна підготовка. Насамперед, потрібно вчитися долати страх, спокійно розмірковувати, навіть якщо хочеться плакати. Треба ставити мету вижити попри все. Для цього необхідно вчитися керувати собою. Отже, потрібно розвивати силу волі, рішучість, наполегливість. Починати можна з навички долати невеликі труднощі.

Список використаної літератури

1. Абрамова С.В. Ноксологический подход в содержании образования педагогов безопасности жизнедеятельности // С.В. Абрамова, Е. Н. Бояров / Педагогическое образование в России. – 2012. – № 4. – С. 111.
2. Абрамова С.В. Модульная технология в преподавании дисциплины «Безопасность жизнедеятельности» в вузе // С.В. Абрамова, Е.Н. Бояров, В.М. Рублев / В мире научных открытий. – 2011. – № 9. – С. 488.
3. Абрамова С.В., Бояров Е.Н., Ломов А.С. Безопасность жизнедеятельности: теория, методика, практика, культура (словарь-справочник) // С.В. Абрамова, Е.Н. Бояров, А.С. Ломов / Успехи современного естествознания. – 2010. – № 9. – С. 89–90.
4. Романов В.А. Профессионально-педагогическая подготовка учителя начальных классов: дидактический аспект: монография / В.А. Романов. – Тула : изд-во Тул. гос. пед. ун-та им. Л.Н. Толстого, – 2011.
5. Романов В.А. Учебно-методический комплекс курсов по выбору как средство подготовки будущего учителя в экстремальных ситуациях в начальной школе // Современные проблемы науки и образования / В.А. Романов. – 2014. – № 1. – С. 34.
6. Бояров Е.Н. Безопасность жизнедеятельности: наука, образование, практика // Материалы IV Межрегиональной научно-практической конференции с международным участием / С.В. Абрамова, Е.Н. Бояров, Л.И. Тимошенко. – Южно-Сахалинск. – 2014.
7. Фіголь О. Екстремальна ситуація [Електронний ресурс] / Оксана Фіголь. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://vseosvita.ua/library/trening-ak-diati-v-ekstremalnih-situaciah-56093.html>.

БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА

*Пищита В. Ю.
м. Полтава*

Анотація. У статті дається поняття безпеки людини як складової національної безпеки України та суспільства в цілому, описані суспільні відносини у сфері безпеки.

Ключові слова: безпека людини, суспільство, національна безпека.

Безпека людині є невід'ємною складовою характеристики стратегічного напрямку людства, що визначений ООН як «сталий людський розвиток», який веде не лише до економічного, а й до соціального, культурного, духовного зростання, що сприяє гуманізації менталітету громадян і збагаченню позитивного загальнолюдського досвіду. Люди створюють суспільство, яке держава має охороняти. Тому існує таке поняття як безпека суспільства (societal security) – загальний термін на визначення

зусиль, спрямованих на подолання сучасних загроз безпеці суспільства. Поняття «безпеки суспільства» сформувалось внаслідок усвідомлення феноменів ідентичності та згуртованості суспільства як джерел нестабільності. Забезпечення безпеки людини, а відповідно і суспільства формує поняття національної безпеки. Це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам.

Ризик – кількісна оцінка небезпеки. Безпека суспільства стосується спроможності суспільства продовжувати існування в його існуючому стані за мінливих умов та можливих чи реальних загроз.

Суспільні відносини у безпековій сфері регулюються Конституцією України, Законом України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 року, іншими нормативно-правовими актами та визнаними Україною міжнародними договорами та угодами. Але в жодному із законодавчих актів, що регулюють безпекову сферу, не наведено визначень ні системи забезпечення національної безпеки, ні принципів її побудови та функціонування.

За останні роки з'явилося чимало праць, пов'язаних з проблемою забезпечення національної безпеки. Розглядаючи це питання, виникає проблема розподілу понять «система національної безпеки» та «система забезпечення національної безпеки». В «Концепції (основи державної політики) національної безпеки» від 18.07.1995 року та в Законі України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 року відсутнє визначення поняття система національної безпеки. Це призводить до ототожнення цього поняття з системою забезпечення національної безпеки. Насправді ці поняття необхідно чітко відмежовувати. Система національної безпеки – множина потреб, інтересів і цінностей особи, суспільства, держави, загроз та небезпек, внутрішніх і зовнішніх, об'єктивних і суб'єктивних, природних, техногенних та антропогенних чинників, що впливають на стан національної безпеки, умови їх виникнення та розвитку, а також державні та недержавні інституції, об'єднані цілями і завданнями щодо просування потреб нації, національних інтересів і цінностей, які взаємодіють один з одним і здійснюють відповідну діяльність в межах законодавства України.

Відповідно, необхідно виділяти поняття системи забезпечення національної безпеки, яка є спеціальною підсистемою системи національної безпеки і забезпечує функціонування та розвиток останньої. Систему забезпечення національної безпеки складає створена державою система як державних, так і недержавних інститутів, які із застосуванням теоретико-методологічних, нормативно-правових, інформаційно-аналітичних, організаційно-управлінських, розвідувальних, контррозвідувальних, оперативно-розшукових, кадрових, науково-технічних та інших заходів забезпечують розвиток національних інтересів України, добробут народу та ефективне функціонування самої системи забезпечення національної безпеки.

Побудова системи забезпечення національної безпеки України повинна здійснюватись і контролюватись лише державою на основі розроблених наукових положень та встановлених правових норм. Можна виокремити такі основні принципи побудови системи забезпечення національної безпеки України:

- пріоритет конституційних прав і свобод людини і громадянина;
- верховенство права;
- законність;
- державний контроль;
- збереження матеріальних і духовних цінностей;
- перевагу українських національних інтересів над міжнародними нормами;
- відповідність науковим і теоретичним положенням;

- додержання балансу інтересів і взаємна відповідальність особи, суспільства і держави;
- пріоритет мирних засобів у вирішенні конфліктів;
- адекватність заходів системи забезпечення національної безпеки реальним та потенційним загрозам;
- своєчасність дій суб'єктів системи забезпечення національної безпеки стосовно уникнення реальних загроз та небезпек;
- чітке розмежування повноважень і функцій органів державної влади та недержавних інституцій в системі забезпечення національної безпеки України;
- координація і взаємодія суб'єктів державної і недержавної підсистем забезпечення національної безпеки України;
- забезпечення системної цілісності;
- забезпечення конфіденційності відповідних заходів;
- постійне підтримання стану готовності до здійснення заходів забезпечення національної безпеки;
- комплексне і достатнє використання сил і засобів;
- суворий кваліфікаційний контроль при створенні суб'єктів системи забезпечення національної безпеки України;
- підтримання професіоналізму суб'єктів системи забезпечення національної безпеки України;
- урахування вимог до якості підготовки суб'єктів системи забезпечення національної безпеки України європейським та євроатлантичним стандартам;
- взаємодія з населенням через ЗМІ з урахуванням вимог законодавства про надання інформації з обмеженим доступом;
- використання позитивного досвіду побудови системи забезпечення національної безпеки інших країн;
- використання науково-технічного потенціалу, постійне розроблення і забезпечення технічними засобами;
- соціальна підтримка суб'єктів системи забезпечення національної безпеки України.

Функціонування системи забезпечення національної безпеки України повинно відбуватись відповідно до наступних принципів:

Детермінованість. Розгляд системи забезпечення національної безпеки України як системи дає змогу використовувати найбільш загальні закономірності функціонування. Елементи системи забезпечення національної безпеки мають мати причинно-наслідковий зв'язок між собою і системою в цілому. Зміни в якомусь елементі тягнуть за собою зміни в функціонуванні усіх інших.

Динамічність. Система забезпечення національної безпеки України підлягає зовнішнім впливам навколишнього середовища і, тому існує необхідність пристосування та функціонування відповідно до нових вимог, щоб уникнути розпаду на окремі елементи. Система забезпечення національної безпеки повинна володіти здатністю долати різні впливи, відповідно реагувати на них.

Централізоване управління. Побудова системи забезпечення національної безпеки України повинна здійснюватись і контролюватись лише державою. Необхідна наявність єдиної правової бази, принципів побудови і функціонування та організаційно-управлінських методів.

Взаємозв'язки між елементами та суб'єктами. Погодженість та єдність дій суб'єктів системи забезпечення національної безпеки України є неодмінною умовою нормального функціонування системи, засобом підвищення ефективності її функціонування.

Відповідність. Система забезпечення національної безпеки України має

відповідати реальним та уявним загрозам і небезпекам, впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Забезпечення національних інтересів особи, суспільства та держави повинно відбуватись засобами та методами, що відповідають цим загрозам.

Законність. При цьому під ідеєю законності розуміють ідею доцільності та необхідності такої правомірної поведінки всіх суб'єктів забезпечення національної безпеки, при якій не залишилось місця для безладу, фактично досягається загальність права, дійсна реалізація суб'єктивних прав.

Принцип (ідея) законності являє собою значну цінність. Цей принцип включає в себе ряд досить важливих аспектів. Законність покликана виступати у якості одного з найважливіших методів забезпечення національної безпеки.

Оперативність. Цей принцип полягає у необхідності швидко реагувати на порушення національних інтересів у сфері національної безпеки та активно переробляти інформацію, що надходить.

Безперервність. Процес забезпечення національної безпеки відбувається постійно і безперервно, навіть за відсутністю реальних загроз та небезпек.

Наукове підтвердження. Національна безпека України досягається до прийнятих доктрин, стратегій, концепцій і програм у політичній, економічній, соціальній, екологічній, науково-технологічній, інформаційній і військовій сфері.

Прогресивність. Система забезпечення національної безпеки України має відповідати та враховувати досягнення науково-технічного прогресу, впроваджувати при функціонуванні останні теоретичні та методологічні розробки у сфері національної безпеки.

Підсумовуючи результати проведеного стислого огляду принципів побудови і функціонування системи забезпечення національної безпеки України, можна зробити наступні висновки:

система забезпечення національної безпеки України розглядається як створена державою система державних і недержавних інститутів, які здійснюють взаємодію між собою, відповідають встановленим критеріям та володіють необхідними науково-обґрунтованими та законодавчо закріпленими засобами і методами забезпечення інтересів особи, суспільства та держави

функціонування даної системи має відбуватись відповідно до науково сформованих та визначених цілей, функцій, принципів та методів, об'єднаних цілями забезпечення національної безпеки

існує необхідність чіткого законодавчого врегулювання як самих понять «система національної безпеки» та «система забезпечення національної безпеки», так і принципів побудови і функціонування системи забезпечення національної безпеки України

побудова системи забезпечення національної безпеки України повинна здійснюватись і контролюватись лише державою на основі розроблених наукових положень та встановлених правових норм.

Список використаної літератури

1. Конституція України від 28.06. 1996 р.
2. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06. 2003 р.
3. «Концепція (основи державної політики) національної безпеки» від 18.07. 1995 р.
4. В. А. Ліпкан. – Теоретичні основи та елементи національної безпеки України: монографія/Ліпкан В. А. – К.:2003 р.
5. Ліпкан В. А. - Поняття та зміст націоналізму//Право України №9. – 2003р.
6. Циганов В. В. – Національна безпека України: посібник/В. В. Циганов. – К.:НАВСУ, 2004.